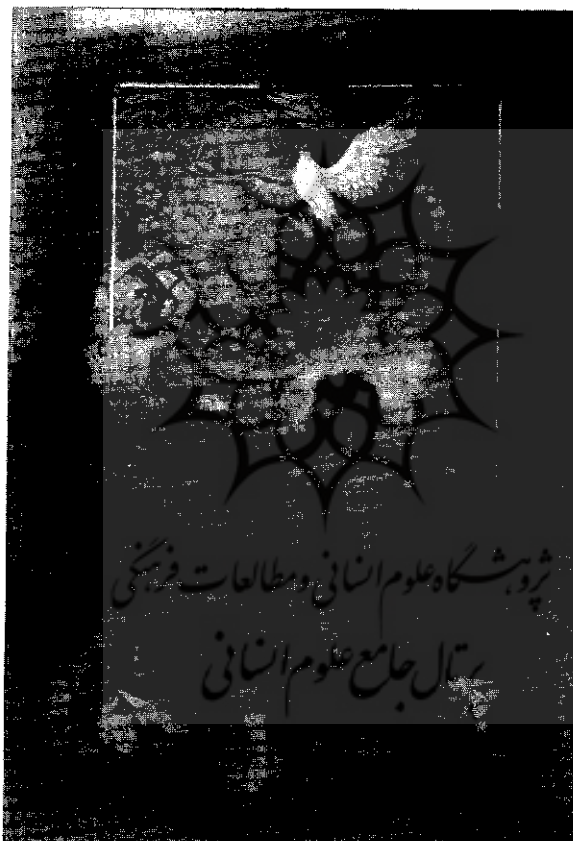

حرفهای محمد باقر آقامیری

مینیانور

از سنت تا بدعت

آفتاب اشاره کرد. نمایشگاهی از مینیاتورهای سیاه و سفید و رنگی او در تاریخ دی ماه ۱۳۶۱ در موزه هنرهای معاصر برگزار شد به مناسبت برپائی این نمایشگاه و نیز آشنائی بیشتر با این هنرمند، حرفهایش را در این شماره «فصلنامه هنر» می خوانید:

● محمد باقر آقامیری، نقاش و مینیاتورست، رشته های تذهیب و مینیاتور و سایر رشته های «نقاشی ایرانی» را در هنرستان پسران تدریس می کند. آقامیری دانش آموخته رشته نقاشی دانشکده هنرهای تزئینی است. ۱۲ نمایشگاه جمعی و انفرادی داشته که از آن میان میتوان به نمایشگاههایش در موزه هنرهای معاصر و خانه

آقامیری مینیاتوربستی است بدعتگزار و نوجو. با این توضیح که او «بدعت» را بر اساس و اتکای بر «سنت»، مقبول می‌داند در کار مینیاتور خود را از شیفتگان و شاگردان استاد محمود فرشچیان می‌داند و معتقد است که فرشچیان مبدع و پیشتاز مینیاتوری است که در عین قلم‌گیریهای سنتی مینیاتور، دارای محتوایی نو و معاصر است.

در مورد دوره‌ای مهم از کارهایش که با درونمایه زورخانه و آداب زورگری نقاشی شده‌اند و خود آنرا «عظمت و زوال زورخانه» نام نهاده می‌گوید:

زورخانه و آداب، مملو از حالت‌هایی حماسی است. حکیم نوس، هم در تزیین و ستایش پهلوانان با صیل و راستین شاهنامه را به نظم کشیده است. پهلوانان زورخانه، در ویش مسلک، پاک لوح، صادق و سخی بوده‌اند و سبزی بازور به خدمت جامعه گرفته بودند.

شکرانه بازوی توانا بگرفتن دست ناتوان است مینیاتور، اساساً هنری است که ادبیات را تصویر می‌کند. به اعتباری، مینیاتور وابستگی بی‌چون و چرایی به شعر و ادب فارسی دارد و برای آنکه محتوا و مضمونی امروزی بیابد و از زیر این سلطه و سیطره خارج شود، باید ابداع و ابتکار و نوآوری داشت. آقامیری در این باره می‌گوید:

«بیش‌کسوت و پیشتاز ما استاد محمود فرشچیان است. او برای احیا و بازآفرینی مینیاتور، بی‌مضایقه از «جان» ماهی گذاشته است. اما در مورد رابطه مینیاتور و ادبیات باید بگویم مینیاتور در اصل یک نوع «illustration» [تصویر برای موضوع] است. گروهی کوشیدند تا این هنر را در قید و بند هائی قراردادند، اما به رغم این قیود، مینیاتور به سبب گستردگی و توانائی اش زنده ماند. در این مدت ۴۰،۳۰ سال اخیر مینیاتوربست‌های بزرگی همچون: هادی تجویدی، استاد کمال‌الدین بهزاد، استاد مقیمی، علی زاویه و استاد کریمی داشته‌ایم. جلالی سوسن آبادی هم در «مینیاتور» صاحب تجربه‌هایی با ارزش است که حال و هوائی خاص خود دارند.

«مینیاتور» از لحاظ کاربردهای تصویری حوزه‌ای وسیع دارد:

«کاشیکاری، فرش‌بافی، گره‌سازی، نقشه فرش و تشعیر

جملگی از کارهای یک مینیاتوربست است. کار طراحی فرش مثلاً، یک زمینه عمده از کار نقاشان ایرانی است. پس از انقلاب اسلامی، متأسفانه کار طراحی فرش به دلیل آنکه حمایتی نبایسته و درخور آزان نشد افت و افول داشته، چنانکه قیمت فرش ایران در بازارهای دنیا تنزل کرده است. در مورد نوآوری در محتوای مینیاتور باید بگویم کمال‌الدین بهزاد هم در آثارش نوآوری داشته، چنانکه تصویر معمارها و بناها را در کارهایش نمایش می‌داده، که در زمان خود کاری تازه بوده است. و با استاد کریمی، ایستگاه اتوبوس و دکان نانوائی سنگگی را تصویر کرده است. اینهمه، به دلیل حساسیت هنرمندان است که حتی در قالب «مینیاتور»، به بازگویی تأثیر و تأثراتش پرداخته است.»

مینیاتورهای آقامیری، در «برش»‌های مختلف به صورت عکس و اسلاید نیز ساخته شده‌اند. در چندنما می‌توان گوشه‌هایی مستقل از یک تابلوی بزرگ را دید در این باره می‌گوید:

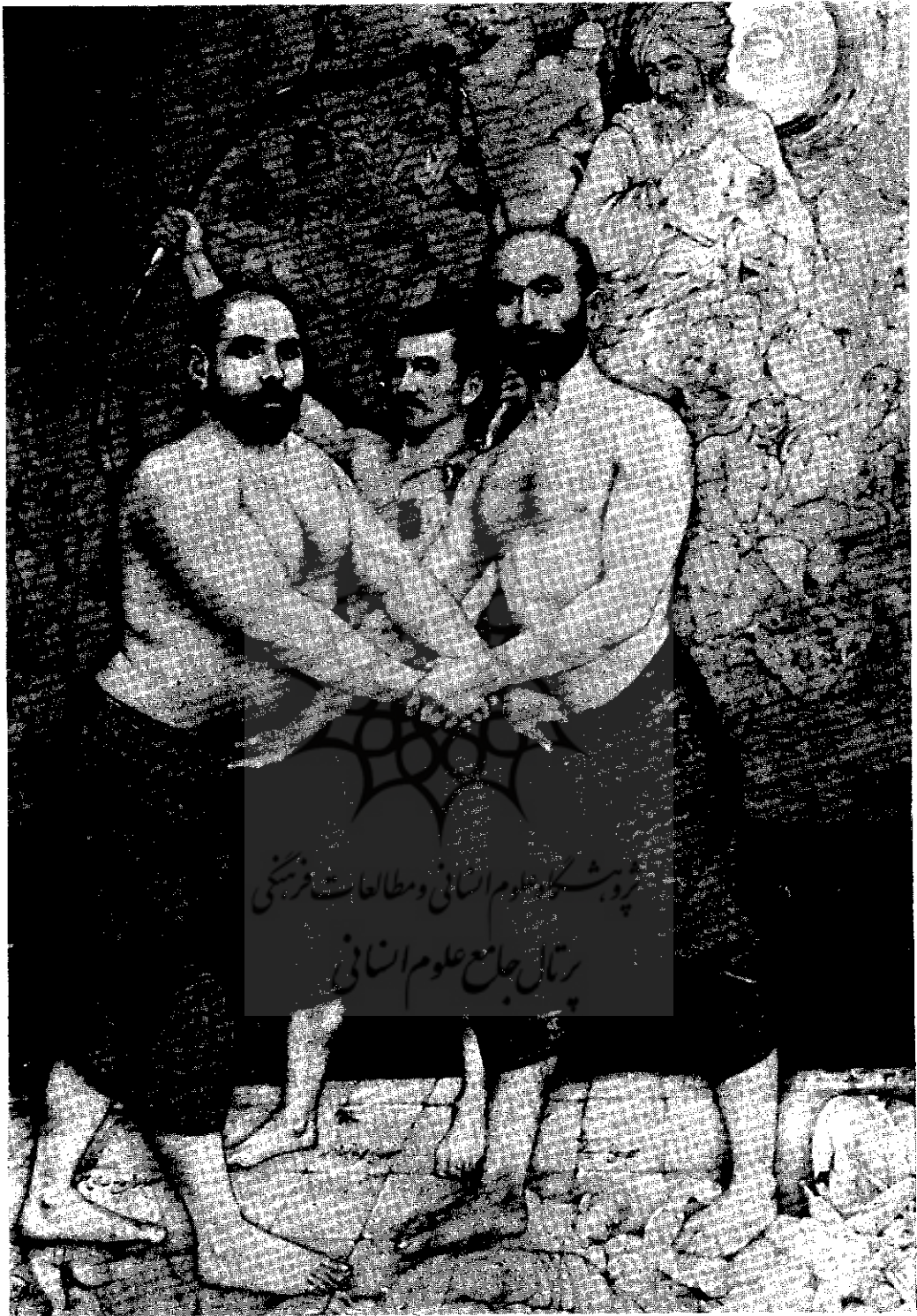
«کارهای من به صورت کارت پستال یا «برش» است. از یک تابلو مینیاتوری توان کارت پستال‌های مختلفی ساخت.» اما در مورد تدریس این رشته در هنرستان، آقامیری نقد و نظری خاص دارد که می‌تواند دست درکاران را یاری رساند باشد:

«در هنرستان باید شناخت انسان و طبیعت و ساخت و سازهای کلاسیک مطرح باشد. مینیاتور طراحی فرش دستور زبان دارد و معلم باید آنرا به دیگران بیاموزد. به همین دلیل من بیشتر روی قلم‌گیری و خط‌نکته می‌کنم تا قلم‌برای هنرآموز، غریبه نباشد. شناخت مکاتب هنر ایرانی از جمله مکتب اصفهان و مکتب تبریز، از مهمترین درسهای نظری هنرستان است. به اعتقاد من باید دانشکده با مرکزی خاص برای هنرهای ملی داشته باشیم. استاد فرشچیان، حتی طرح این مرکز را هم به مسؤولان عرضه داشت که هنوز به آن عنایتی نشده است. اما به نظر من بزرگترین دانشگاه برای آموزش هنر، طبیعت است. انسان باید مرارت و ریاضت بکشد تا جانی در این اقلیم و گستره پهن‌آور داشته باشد.»

در آخر، «آقامیری» به کارهایی که از او در این شماره فصلنامه هنر می‌بینید اشاره‌هایی دارد.

«صورت‌هایی که در تابلوهای من می‌بینید مستند است. در بسزمنه مسأله «زوال» زورخانه و بابایان تصویری نشان داده‌ام. بادقت و تأمل می‌توان جای پای پهلوانان را بر خاک زورخانه در زمینه تابلو دید و دریافت»

پژوهش‌های علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رساله جامع علوم انسانی